

Otázka: Dějiny politického myšlení

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): lili

Starověk

Orientální systém-Egypt+Mezopotámie

1. 1. Egypt

- 3000 př.n.l.

-vznik jednotné teokracie

- moc panovníka dána bohem nebo bohy

-faraon byl představitelem duchovní i světské moci

-teokracie-panovník hlavou i církve

-od faraona odvozeno přirozené právo to spravoval on sám, nebo jeho intendanti

-přirozené právo je právo platné pro určitou oblast

1. 2. **Mezopotámie**

-kolem 3000 př.n.l.

-Nový a starý Babylon, Chetité, Akadčané, Asyřané

-pluralita -připouštění většího množství názorů nebo stanovisek

-vznikají první kodexy (první je zákoník krále Uranua 2100 př.n.l. hovoří o majetkovém odškodnění, další kodex je Chammurapiho zákoník)

-zákoník krále Uranua-průlomový zákoník, protože hovoří o tom, že pokud zemi nějakého zemědělce postihne pohroma (stane se tam přírodní katastrofa, přežene se tam válka...atd.) panovník ho musí odškodnit, přirozené právo-člověk má právo na majetek a jeho nedotknutost

-zachovala se z něj hliněná deska (zachovalo se zhruba patnáct odstavců)

-Chammurapiho zákoník-zásada odplaty (oko za oko, zubu za zub), vychází z něj šaría

-oddělení duchovní světské moci

1. 3. **Starověká Indie**

-mladší než egyptská a mezopotamská-cca 2 tis.př.n.l.

-1941 se našly pozůstatky z 2. tis. př. n. l. měst dvou civilizací Mohedžodaro, Harrappa

-jazyky nebyly rozluštěny

-v těchto dvou městech existovala tzv. sociální rovnost- neexistují rozdíly mezi domy

-podle archeologických pozůstatků tu neexistovala třídní rovnost

-možná proto skončili a jsou převálcovány Árijskou civilizací (1000 př.n.l.)-Árijci ovládli města-
védská civilizace

-**vědy** a

-základním zdrojem Árijské civilizace

-jsou to posvátné texty, které mají náboženský charakter, literární charakter, ale především mají politický charakter

-jsou zdrojem přirozeného práva

-na základě véd vznikl v Indii kastovní systém (třídní uspořádání)

-jsou napsané v Sánškrtu

-4 kasty, vrstvy=*vareny*

- • kněží=**bráhmani** -ústa, bílá barva
- • bojovníci/politici=**kšatrijé** -paže, červená
- • obchodníci/řemeslníci/zemědělci=**vaisové** -stehna, žlutá
- • sluhové/dělníci/bezzemci=**šúdrové** -chodidla, černá

-nemohly mezi nimi být uzavřené sňatky

-brahmaismus a hinduismus

-brahmaistické knihy-Mahabharáta, Ramajána

-hinduistická kniha-Bhagavagíta

-džinismus a džinové=vyvolení, předurčení k duchovnímu vůdcovství

-askeze (odříkání) amorálka, skromnost, hladovka

-systém, který založil Muhavira, existuje tzv. džin = vyvolený

-poslední džin - **Ghándí** - usiloval od začátku 20. století o vyhlášení nezávislosti Indie, bez ohledu na náboženství, dokázal je stmelit, držel hladovku, bojoval proti anglické nadvládě, celá Indie ho následovala, protože ho všichni tak milovali, pasivní rezistence-tím donutil celý civilizovaný svět, aby se za něj postavil, o rok později, co byla vyhlášena nezávislost Indie, byl zastřelen muslimským fundamentalistou

-buddhismus-náboženský směr

-zakladatelem je princ Siddhárta (celé dětství žil v přepychu, poté prozření, když vyšel z paláce-hlad, bída, smrt, odešel z paláce a osvícení)

-stal se z něj Buddha (osvícený)

-směr, který usiluje o mír, souznění s přírodou, askezi, odmítá kastovní systém (ideál rovnosti)

-hlavní chrám Angor (Kambodža)

-zadní Indie

a) moderní buddhismus (zadní Indie)

b) lámaismus (Tibet)

c) zen neboli šintoismus (Japonsko)

1. 4. Čína

-konfucianství- životní, politický směr

-Konfucius (Kchung Fu-C, 6.stol.př.n.l. azlomové století ve vývoji lidských dějin)

-revidoval „Knihu proměn“ („I-Ťing“-čínsky)

abipolarita Jin-Jang (vyrovnanost) a úsilí o rovnováhu, harmonii

-čtyři základní hodnoty-úcta k autoritě, rodině, vzdělání, skromnost, úcta k tradicím, pracovitost

-Lao-c (žák Konfucia) a taoismus a jin-jang kombinuje s několika dalšími principy a tao (= cesta, náboženství, jednotící princip-něco co propojuje člověka s bohem, odmítá válku, zbraně, luxus, navrhuje pacifismus, antimilitarismus, askezi)

- Muo-Ti a mohismus a přebírají konfucianské myšlenky, hlavní pojem je obecné blaho, stát by měl usilovat o to, aby se obyvatelé měli dobře a sociální princip

-legismus a legisté (*legs*)-první zastánci parlamentarismu, odsuzovali korupci a sdílení moci mezi panovníkem a a nějakým zákonodárným parlamentem

Antika

-časový a geopolitický prostor starého Řecka a Říma -10. stol.př.n.l. až 476-pád Říše římské, 529-zrušení platonské akademie

-základním rozdílem mezi Řeckem a Římem je teorie (Řecko) a praxe (Řím)

a**Homér**-Ilias, **Hesiodos**-Theogonie a polyteismus, lidé jsou loutkami bohů

-7.st.př.n.l.-vzniká moderní pojetí antické společnosti

-polis-městský stát- propracovaná demokratická struktura-dělba moci(nahraz.monarchie)

-vzniká nový směr-filozofie (filein-milovat, sofia-moudrost)-Pythágoras-použil pro sebe tento pojem

a**Pythágorás**(6.stol.př.n.l.)-odmítl polyteismus, nazval poprvé sám sebe filosofem, představitel starořeckého anarchismu (odmítání státu)

a**Xenofanes**-vysvětlil odmítnutí polyteismu, odmítá egoismus antického Řecka-odmítnutí řecké antropomorfizace (bohové vypadají jako Řekové, sídlí na Olympu atd.)

transcendence-něco co přesahuje lidské smysl

a**Parmenides**-odmítání fatalismu-kritika „Krále Oidipa“

Sokrates (4. / 5. stol. př. n. l.)

-sochař, urozený, představitel athénské aristokracie, měl ženu Xantipu (první ztělesnění ženského feminismu)

-kritika demokracie [507 př.n.l. Kleisthénés přijímá první athénskou ústavu, která dává moc svobodným občanům-**přímá demokracie**], Sokrates kritizuje tuto demokracii, tvrdí, že je zneužitelná populisty

-střepinový soud (=ostrakismus) ho uznal vinným pobuřování, dal mu trest smrti (vypití číše

bolehlavu) nebo nucený odchod do exilu

-nikdy své myšlenky nese-psal

Platón

-inspirace pro středověkou patristiku

-navázal na Sokratovu tvorbu, sepsal Sokratovy myšlenky „**Obrana Sokrata**“

-založil akademii-1.vzdělávací instituce ve středověku (r.529-zrušena Justinianem)

-příznivec aristokracie (vláda urozených)

-kritik demokracie

-nejvýznamnější dílo „**Ústava**“ a

-správný stát by měl mít ideální podobu, podobenství o jeskyni

-*u-topos*- utopie- „nemísto“-ideál správy věcí veřejných

-největší lidská ctnost je spravedlivost

-podle Platóna se ideální společnost dělí na tři vrstvy:

1. vládnout by měli **filozofové**
2. **strážci** (armáda, policie) ti, kteří dohlížejí na pořádek
3. **pracující** (svobodný lid), kteří vytvářejí hodnoty, ale mohou zasahovat do správy věcí veřejných a volit si filozofy, kteří budou vládnout, poslušnost a respekt

-vyvolalo to kritiku-na ní Platón tvrdí, že by filozofové měli mít etické hodnoty

-zakládá odbornou politickou **terminologii** a

-vztahuje se ke způsobu vlády, rozlišuje několik způsobů vlády

1. **timokracie**-vláda ctižádostivých
2. **oligarchie**-vláda nemnoha (de facto vláda bohatých, nebo armády[=*junta-čte se chunta-až dnešní pojem*])
3. **demokracie**-vláda lidu (tvrdí, že je zneužitelná)
4. **tyranida**-vláda krutého panovníka

Aristoteles

-žák Platóna, vychovatelem Alexandra Makedonského, šíření Sokratových a Platonových myšlenek, zakladatelem Lykeionu-peripatetická forma výuky=výuka za chůze

-inspirace pro nominalisty

-dílo: „Politika“ -hovoří tam o tzv. Zóon politikon =člověk, tvor společenský, politický-podle Aristotela má každý člen společnosti zájem o chod státu [pojem modifikovali podle svých ideologií K.Čapek a T.Akvinský]

- **složky společnosti**

- 1) rodina-nejzákladnější jednotka, základní hospodářská složka, zajišťuje obživu i reprodukci
- 2) obec-polis-má zastřešovat a ne příliš zasahovat do chodu této společnosti, nositelkou spravedlnosti

a pravice, zakladatel liberální tendence

-**dobré formy vlády**

- 1) aristokracie-vláda vznešených

- 2) monarchie-vláda moudrého panovníka, jedinec ve prospěch ostatních
- 3) politea-ideální stát, právní stát, podílí se všichni občané

-špatné formy vlády

- 1) demokracie-přímá (athénská), populisté a vláda lůzy=**ochlokracie**
- 2) oligarchie-ve svůj prospěch obohacují se na ostatních
- 3) tyranie-tyran vládne ve svůj prospěch

-jako první použil pojem **mezon** =mezipatro=střední vrstva obyvatel, ta je podle Aristotela nejdůležitější, protože vytváří hodnoty a bohatství

[**Tři druhy mezonu**: jablko, hruška, rozevřené nůžky, mají sektory-nejbohatší, mezon, nejchudší] a

LEVICE

- rovnostářství

-největší je mezon

PRAVICE

co nejvíce bohatých

(rozevřené nůžky)

OLIGARCHIE

málo bohatých

nulová střední vrstva

nejvíce chudých

ČR

rostoucí množství nejbohatších

největší je střední vrstva

minimum nejchudších (8%)

ČR je 70 let země s nejmenší chudobou

Helénské politické myšlení

-čtyři základní proudy, které charakterizují helénské období

1. **Eklektický**-kombinace předchozích teorií a vytváření nových závěrů, nevytváří nic nového (Řím-republika s aristokratickým systémem)
2. **Stoický** (*stoia*=sloup)-klidný proud, neměnit, užívat klidu
3. **Skeptický** (*skepse*=pochybnost)-svět je nepoznatelný (*agnósi*aagnostici)
4. **Epikureismus** (souvisí hédonismem)-užívat života (*Carpe diem*), ale největší blaženost je vzdělání

Římské politické myšlení

-původně království (tedy monarchie), která se později přeměnila na republiku (ale s aristokratickými rysy-na správě se mohli podílet pouze urození, ti byli soustředěni do senátu, něco jako parlament)

-zabývají se především právem a teorií války

-senát, konzulové, lidová shromáždění, tribun lidu (ombudsmani)

-Codex Justinianus-6.st.n.l.-zachoval ústavu starého Říma

-čtyři základní vrstvy a

• Podle urozenosti

- a) Patricijové-svobodní občané, potomek urozeného otce, aristokracie
- b) Plebejové-svobodní občané, neměli předky mezi starou rodovou šlechtou (Patricii), pracující občané
- c) otroci

• Politické rozdělení

- a) Optimáti-„ti nejlepší“, konzervativci, dodržování zásad
- b) Populárové-reformisté

Polybios

-ve druhém století př.n.l.

-dílo: „**Historiari**“ -popisuje vznik římského ústavního systému

-fungování Říma chápe jako dokonalé spojení monarchie (konzul a senát), aristokracie a demokracie (lidová shromáždění a tribun lidu)

-cílem každého státu by měla být stabilita

Cicero

-optimát

-požaduje dodržení římského ústavního systému

-soupeř Ceasara

-zakladatel římské rétoriky

-studium práva

a) přirozené právo-dáno Bohy

b) lidské právo-měli by ho dodržovat úředníci (reprezentováno ústavou a úředníky), rovnováha věcí

-dílo: „**O státu**“

Ceasar

-dílo: „**Zápisky z války galské/občanské**“

-populár (reformista)

-je pro reformu římské republiky (Impérium)

-základním cílem bylo centralizovat moc

Marcus Aurelius

-dílo: „**Hovory k sobě**“

-kompromis-ústavní náboženské

-křesťanské uvažování (stoické)

-tvrdí, že všichni jsou si rovni před zákonem

-příznivcem ústavní rovnosti-všichni lidé jsou si rovni před zákonem

Středověk

Křesťanské politické myšlení

-křesťanství vzniká z judaismu

-vychází ze zásad monoteismu, rovnosti (před bohem, nikoli sociální)

-institut osobního boha-svobodný v rozhodování o víře

-náboženská pluralita-patristika a na ní navazuje scholastika

-bible

-313 a **edikt milánský**-zrovnoprávnění křesťanství (Constantin)

-325 a **Nikájský koncil**-stanovení základních křesťanských dogmat (vybrali evangelia)

-395 a **rozdělení Říma** na východo- a západo- římskou říši

-1054 a **schizma** a rozdělení na pravoslavnou církev a katolictví

-15.století a **protestantství** a kalvinisté, luteráni, jednota bratrská, puritáni, baptisté (Amerika)

Sv.Augustin

-č.-5.stol., pocházel ze severní afriky, jeho rodiče byli jiného náboženského vyznání, studoval v Miláně, sv. Ambrož ho velice ovlivnil

-zakladatel patristiky

-dílo: „**O obci Boží**“

[Bůh-píše věřící × bůh-píše nevěřící]

-predestinace (=předurčenost) a kdo není křesťan, nebude spasen

-církev stojí nad světskou mocí

a spor dvou mečů (=spor o investituru) „Kdo je víc papež, nebo císař?“ Augustin říká, že papež, protože i císař se musí zpovídat (Augustin použil aristoteovskou logiku) -vytvořil filozoficko-politickou koncepci: duchovní moc je nadřazena moci světské

-křesťanství je třeba šířit pomocí misií (svatá válka-proti nevěřícím), na konci života dodává i pomocí násilí

-s „*De civitate Dei*“ se vracel Mohamed ze studií, založil na základě jeho nové křesťanství (a také džihád)

-tato doktrína (=pevné učení či nauka) se udržela až do středověku, kdy křižáci podnikali výpravy na blízký východ

Řehoř Veliký

-6.stol, papež

-pokračovatel Augustina

-z „obce Boží“ udělal křesťanské dogma

-hlásal, že moc světská podléhá moci církevní

-investitura=právo jmenovat církevní hodnostáře

-zvítězila Řehořova koncepce-že investituru provádí papež (jen někde opak např.:galikanismus ve Francii)

Arnold z Brescie

-12.st.kritizoval svatokupectví, navazuje na husitskou revoluci v Čechách

-Člověk=svobodný občan.1.středověký pojem -by neměl být odpovědný státu ani církvi

Bernard z Clairvaux

-zakladatel Templářského řádu (zničil Filip IV. Sličný) a ochrana poutníků ve Svaté zemi (Judea=Izrael), měli ochraňovat svatý hrob Ježíše Krista

-tvrdí, že by moc církve a státu měla být v rovnováze (mají se doplňovat)

Dílo: „**Spis uvážlivosti**“

-vyzívá církevní hodnostáře, aby usilovali o církevní čistotu a aby nezasahovali do politiky

-role církve a duchovní vyzýval ke křížovým výpravám

-kritika rozmařilosti církve-pobízí k pokoře a skromnosti

(Sv. Augustin-Svatá válka)

John ze Salisbury (12. století)

Dílo: „**Státník**“-rady církevním hodnostářům, jak má fungovat společnost, používá pojem zneužití moci a následné právo na revoltu (panovník sesazen a zabit-potrestání)

-přebírá antickou věrouku a nazývá panovníka, který zneužije moci tyranem

13. století

-přeměna společnosti a rostou města a růst měšťanské moci, rozvoj obchodu, třetí stav začíná bohatnout a vzniká stavovská společnost

-**Magna charta**-první středověká ústava, ve VB, právní ochrana obyvatel

-populační expanze

- 3 vrstvy stavovské společnosti-šlechta, duchovenstvo, měšťanstvo
- vznik nového kapitalistického systému-vznik moderního bankovního systému
- v Itálii, Švýcarsku (kalvinisté=bohatství není hřích), Holandsku-v souvislosti s velmi početnou židovskou populací-půjčování na úrok (=lichva)
- křesťanství zakazovalo půjčovat na úrok
- první dohody mezi stavy-**Tomáš Akvinský**-společenská smlouva
- roste třetí stav, stávají se konkurencí šlechty a církve
- ve 13. a 14. stol. vznikají univerzity-roste vzdělanost, vznik renesance

14. století

- moc aristokracie musela ustupovat přežilým lidem a vznik regionálních parlamentů
- a růst obchodu, globalizace a bankovní systém (první tržní)
- scholastika**-vliv antiky (větší svoboda, prosazuje se Platón, Aristoteles ...)
- morové epidemie-hospodářský úpadek, populační deprese
- renesance a humanismus-obrat k člověku-lidská práva, důstojný život, rovnoprávnost
- Alighieri**-kritika papeže, **Petrarca** -bojovali se zažitým způsobem života

Tomáš Akvinský (13. století)

- stojí na pozadí vzniku renesance

-překládal antické spisy

Dílo: „**Suma proti pohanům**“-ideální uspořádání společnosti (*suma*=souhrn)

-*zoón politicon*-chápe člověka jako bytost spojující světskou a církevní moc

-člověk by měl mít 4 antické hodnoty:rozumnost, statečnost, uměřenost, spravedlnost + 3 duchovní:víra, láska, naděje

[**obstrukce**-pokus o oddálení a nechválení nějakého daného záměru, většinou v poslaneckých sněmovnách na celém světě, nejdelší obstrukční projev v 50. letech v USA 24 hodin v jednom kuse]

-hierarchie státu-**církev a stát jsou si rovni, spravedlnost**-obecná platnost práva, právo má být respektováno všemi

-dobré a špatné formy vlády -přejímá od Aristotela

-za nejsprávnější formu vlády považuje monarchii s křesťanskými prvky- v rámci monarchie by měla být v rovnováze moc církevní a moc světská

-společnost dělí na tři základní skupiny a

- 1) **optimáti**-představení světské a duchovní moci, nepracují, žijí z renty
- 2) **počestný lid**-vlastní majetek a živí se prací na tomto majetku
- 3) **chudý lid**-nemajetní, nevolníci, žijí s milosti ostatních, z toho co vyrobí, musí vše odevzdat, smí si nechat jen přebytek, **pro** zrušení nevolnictví=mají svá práva, pracují na dvě předchozí vrstvy

-cílem je **mír+blaho** lidu-lid má právo na odpor pokud jsou porušována práva, mohou svrhnout panovníka

-pacifistické tendence -odmítání boje jako politického prostředku

-základní jednotka-jednotlivec poté rodina-tvoří společnost

-odpovědnost jednotlivce-je odpovědný za chod celku

-teoretikem práva (právní stát-dodržují se zákony, tresty jsou vymahatelné)-čtyři druhy práva:

- 1) **věčné (transcendentní)**-představitelem je bůh, hodnotitelem je církev, apriorní záležitosti, zakořeněno hluboko v lidech
- 2) **božské**-dohlíží na něj pouze církev, aplikace věčného práva
- 3) **přirozené**-záležitostí regionalismů, liší se, je to právo pochopitelné lidským rozumem v dané lokalitě, vychází z tradic a zvyklostí
- 4) **lidské**-formuluje jednotlivé právní vztahy mezi lidmi, nebo skupinami, občanské, trestní

-ekonomická politika-teorie hospodaření státu

-základním cílem státu je dát kvalitní životní úroveň (=standard), stát by měl podporovat zemědělství, podnikání (mantinely)-měly by pomáhat nikoliv brzdit a **počátek MERKANTILISMU** (Colbert, Mirabeau)

-stát respektuje soukromé vlastnictví

William Ockham (14. století)

-britské politické myšlení

-františkán

Dílo: „**O moci císařů a papežů**“

-kritizuje schizma

-církev není mocenským prostředkem-sjednocuje

-právo zvolit si svého papeže by měl celý katolický lid-mělo by existovat referendum, kde by mohli všichni katolíci hlasovat o svém papeži

-konciliarismus-dogmata musí vydávat koncil (=křesťanské shromáždění), ne papež

NOVOVĚK

-přelom 15. a 16. stol.

-na počátku novověku stojí renesance a humanismus-kladou důraz na člověka, lidská práva, důstojný život, rovnoprávnost

15.století

-**Machiavelli**-„Vladař“-může se zdát, že jde o dílo utilitaristické „účel světí prostředky“, ale zas tak úplně tomu není, jsou to rady vladaři Lorenzovi Medicejskému, vladař by se měl chovat tak, aby existoval nějaký všeobecný prospěch společnosti-prospěch celku-tomu se musí obětovat cokoliv, odklání se od křesťanství, Machiavelli byl křesťan, ale jeho rady jsou účelové (=teleologie-účelovost)-úspěch, ekonomika, stabilita-v čele by měl být silný vládce, který bude respektovaný většinou

utilitarismus = člověk, aby něco vykonával, musí mít z dané věci nějaký prospěch

16.století

Jean Bodin

- „**Šest knih o republice**“ - konec 16. století, Francie, objevuje se tam princip jednoty-koncepce národního státu

- pojem: přirozené právo-specifické pro určitou oblast, vychází z lokální specifikace, tradice, místní morálky -např.: dnes je to Šaría (Saudská Arábie, Írán ...), z přirozeného práva vychází všechny zákoníky, Desatero

- je příznivcem absolutistické vlády-silný vládce

- prosazuje náboženskou toleranci (reakce na Bartolomějskou noc=vymraždění hugenotů)

Thomas Hobbes

- Brit, na přelomu 16.-17. stol., první z empirických politických myslitelů

- hovoří o autoritativním státu-budí respekt, nepřipouští odpor, menšina se musí podrobit pod hrozbou trestu

- **demokracie**-demokratické volby, občanská společnost, připouští se více názorů
ústavnost, parlamentarismus, pluralita
- **autoritativní stát**-silný vůdce, stát, je přijímán většinovou společností, i za cenu toho, že jsou určitým způsobem omezeny demokratické svobody, mezinárodně respektovaný stát-např.: postsovětské republiky-Ázerbajdžán, Rusko, Bělorusko (Lukašenko)
- **policejní stát**-neexistuje nezávislé soudnictví, političtí vězni, nejpřesněji popsal *Zbigniew Brzezinski* (polsko-americký politolog)
  - **totalita**-jsou tam porušována lidská práva, moc je vynucována násilím, neexistuje svoboda slova, policejní stát, nejsou tam nezávislé soudy, političtí vězni
- **despocie** (tyranie)-vojenské režimy, které jsou nebezpečné dovnitř, ale i navenek

- [**občanská společnost**-mimostátní sektor založený na dobrovolnosti, systém občanských sdružení, nadací, neziskových organizací-svépomoc uvnitř státu-junák, pionýr, vize 27, sportovní organizace ...]

-„**Homo homini lupus**“-„člověk člověku vlkem“ (tedy nepřítelem), takhle prý funguje kapitalismus, zvítězí silnější a úspěšnější, vzniká vrstva vládnoucích a ovládaných-pokud je to v rovnováze tak dobře, jinak je to špatné-např.: revoluce

-měla by existovat společenská smlouva mezi vládnoucí elitou a lidem-nepsaná smlouvou-kompromis „modus vivendi“ (= V přeneseném smyslu slova označuje tento výraz způsob soužití, jenž není založen na právním podkladě, ale na realitě společného života či práce),

Dílo: „Leviathan“(=démon)

Hugo Grotius

-holandský právník, představitel školy přirozeného práva, filozof, křesťanský apologeta, dramatik, básník a jeden z prvních představitelů politické geografie

-přelom 16.-17.stol

-přirozené právo-podle něj je univerzální (Desatero), blíží se Ressaurovi, v každém člověku je něco, co je dáno od boha a to je to přirozené právo, na základě tohoto práva by měla fungovat spravedlnost

-ochrana vlastního života-pro svou ochranu může člověk udělat cokoliv

John Locke

-pochází z VB, 17.století (sestavovala se vláda, poprava Stuarta, anglická revoluce)

-směr, ke kterému ho řadíme - empirismus (ve VB od 13.stol.) = co člověk nemůže pojmout svými smysly, tak neexistuje

-zabývá se právem, **rozděluje moc na dvě složky:**

1. **Zákonodárna**-zdrojem je lid, zákony by měl schvalovat lid

a) **Přímo**-plebiscit

b) **Nepřímo**-parlament

1. **Výkonná**-vychází z předpokladů, že by měla existovat dohoda mezi lidem a výkonnou mocí

a společenská smlouva

-soudnictví - panovník, popřípadě vláda soudí (soudy jsou podřízeny exekutivě)

-i dnes propojenost exekutivy a soudní moci, pořád nejsou zcela nezávislé-ministr spravedlnosti nebo prezident jmenuje soudce

-předchůdce liberalismu -základním cílem státu by mělo být zajistit svobodu a ochránit majetek

-navazuje na něj Ch.L.Montesquieu

Charles Louis Montesquieu

-18.století, 1. výrazný osvícenec

-osvícenství ve Francii, ale původně přišlo z VB (Voltaire-Ch.L.M. ho navštěvoval)

-podstatou **osvícenství** -vytlačována dogmata církve, pouze duchovní doménou, prosazuje se poznání, encyklopedické znalosti

-r.1727 návštěva Londýna -chce se setkat s Isaakem Newtonem (gravitační síla)

-teismus nahrazen deismem

-**teismus** = víra (theo) v boha -stvořil nás, provází nás životem a po smrti nás spasí a odnese do nebe, bůh nastolil hierarchii × **deismus** = úvaha, že bůh je pouze základním hybatelem, svobodná vůle člověka, nezávislost na bohu, příroda a živly

-základním cílem státu - **svoboda jednotlivce**

-osvícenství -aby byla svoboda-musí být deismus ! Bůh jen svět stvořil, co se děje záleží na nás a na bohu je nezávislé!

-trojí dělba moci:

1. **Výkonná** = exekutiva
2. **Zákonodárná** = legislativa
3. **Soudní** = jurisdikce

-tyto pilíře by na sobě měly být **nezávislé** (absolutní nezávislost ale není možná)

-hovoří o přirozeném právu-součástí přirozeného práva by měly být psané zákony, cílem ale není nastolit řád (jak to vnímáme dnes), on hovoří o tom, že zákony by měly společnosti umožnit spravedlivý život

-na základě jeho myšlenek byla r.1787 sepsána americká ústava, která platí teoreticky dodnes

-soudce má velmi silné pravomoci

Dílo: „**O duchu zákonů**“

-kritika francouzského absolutismu

-rozbor fr. legislativy

-vzbudilo demokratický ohlas u fr.intelektuálů-encyklopedisté

-panovník by měl podléhat kontrole (demokratické kontrole místních parlamentů, které v této době postupně vznikaly)

Dílo: „**Perské listy**“

-hlavní postavy jsou fiktivní Peršané, kteří navštěvují Evropu, jsou velmi naivní a poznávají evropský způsob myšlení, popisují politiku, mravnost, peněžní morálku a to kritickými očima-prohnilost evropské společnosti, především francouzské

Encyklopedie

-**Denis Diderot**, nakladatel **D'Alambert, Ch.L.M.** přispíval na vzniku encyklopedie

-**Malesherbes** -cenzor Ludvíka XV.-bez něj by žádná encyklopedie nebyla

-byl velice starý, přijal nabídku obhajovat Ludvíka XVI. a nakonec byl sám popraven

-encyklopedie začala vycházet v 50.letech 18.století

-něco bylo ale velice kritické vůči francouzské monarchii, panovník nechal zabavit všechny předlohy a výtisky atd.

-vše mělo být zničeno, úkryt u cenzora (Malesherbes), veliký vliv cenzora

Voltaire

-dílo „**Cantide**“

-kritika vůči křesťanství

-směr vycházející v souvislost **-antiklerikanismus** = Zrušme vliv církve a teprve poté budeme svobodní

-**agnosticismus** = nepoznatelnost reálného světa, i nereálného, nepoznatelnost skutečnosti, z řeckého *a=ne* + *gnosis*=poznání

-dokažte, že bůh je, dokažte, že není a NEPOZNATELNOST

-**ateismus** = vychází z nenávisti vůči církvi, pokud je víra postavena na lži (víme z minulosti) abůh neexistuje, materialistická koncepce, odmítnutí víry

-**teodicea** = argumentace, ospravedlnění zla ve společnosti a ve světě

-v 18.století jedna katastrofa za druhou, např. zemětřesení v Lisabonu, kde bylo hodně mrtvých (i věřících v kostelích)a vznikaly pochybnosti, jak bůh tohle může dopustit-na jedné straně, že to je zamýšlené a druhá cesta, že bůh není

J.J. Rousseau

-osvícenec - svoboda základním cílem každé společnosti

-preromantik, romantik, snílek - sní o lepším světě

-skrže různé tendence dospěje k víře

-víra odosobněná a **nejvyšší bytost**

-dílo „**Společenská smlouva**“

-ústavní dokument, který stanovuje vztah mezi panovníkem a lidem, zabývá se nerovností a přináší sociální aspekt, nerovnost je špatná, všichni by si měli být rovni

-Co rozděluje lid? majetek -první reálný osvícenský socialista, chtěl by odstranit sociální nerovnost

-dílo „**Emil čili o výchově**“

-**obecná vůle** = hovoří se jako o vůli lidu, měl by ji prosadit - revoluční myšlenka, neboli většinová vůle, se může projevit i násilně, revoluce = „upgrad“ společnosti

Negativní reakce na VFR

-osvícenství z VB, **kontrarevoluce** - reakce na revoluci právě na britských ostrovech

-britský parlament, kontrarevoluční myslitel **E.Burke** napsal „**Úvahy o revoluci ve Francii**“

-Burke byl parlamentarista, evoluce > revoluce

- předzakladatel konzervativní ideologie

-revoluční změny vedou k násilí, záměr dobrý, výsledky špatné, revoluce neuspějí

-individualista

-poslanec dolní sněmovny

-navštívil Francii

Immanuel Kant

-také kritizoval VFR

-politika vede ke korupci a do politiky patří morálka

(Danton-kordeliér- odsouzen za korupci)

-revoluce je špatná, měli bychom si věci ověřovat

Utilitarismus

-vzniká za VFR

-směr hovořící o tom, že v politice by mělo vše spět k prospěchu či užitku

-mezi nejvýznamnější představitele patřili otec a syn Millovi (Stuart a James)

-ti tvrdí, že každý politický cíl by měl být posuzován podle toho, jak prospěje společnosti nebo státu

J. Bentham

-upozorňuje na fakt, že tohle může vést k populismu

-prospěch celku může být pojat populisticky

John Stuart a James Mill(-otec a syn)

-utilitarismus-každý politický cíl by měl být posuzován podle toho, jak prospěje společnosti nebo státu

Francouzská revoluce (1789-1815) (1815-Bonaparte na Elbu)

-**14.červenec 1789** pád Bastily

-**5.srpen 1789** zrušení privilegií

-Jakobíni, Kordeliéři

-**Jakobíni** první politickou stranou, parlamentní i mimoparlamentní struktura – odtud do voleb do národního shromáždění

-**Kordeliéři** byli radikálové-**Danton, Marat** – radikálnější, byl na něj spáchán atentát, zabila ho Šarlota (Marat a jeho smrt-J.L.David)

-**Thermidoriáni**-dnes jako zrádci, zradili myšlenku revoluce

-**Montagnardi**- zástupci levice, hnutí

- **Girondini**-zástupci pravice

Bikamerismus

-*kamerus* – komora

-systém parlamentního rozdělení na dvě komory

-G.E.Sieyes -1795-rozdělil konvent na dvě komory: „Rada pětiset“ a „Rada starších“-ústava

-aby nebyla nastolena hrůzovláda (viz jakobínský teror), obrana proti radikálům

-v dnešní době je běžný

-funguje proto, aby byla zajištěna kontrola

-inspirovaly se ostatní země (Amerika, VB...)

-„Rada starších“ (jakoby senát)-ohraničeno věkem, starší jsou klidnější a méně radikální, chtějí poklidnější vývoj-kontrola

-volební cenzus=majetková nebo věková podmínka

Spiknutí rovných

-1. komunistická revoluce-G. Babeuf-1796-krátce po termidoru-pokus o nastolení sociálního míru-přemísťují rovnost před zákonem do rovnosti sociální

-od liberální revoluce k revoluci sociální

Revoluční kalendář

-Brummaire (říjen a listopad)

-11.Brummaire=18.listopad

-roku 1793 zaveden revoluční kalendář-rokem jedna byl rok 1792-založení francouzské republiky (pryč s Kristem)-autorem revolučního kalendáře byl **Fabre d'Eglentine**

-Napoleon uskutečnil státní převrat = puč = coup d'Etat

-když nový systém nahradil starou konzervativní vládu, říká se jí „*starý režim*“ („*ancien régime*“)

James Madison

-politický myslitel, politik, 18./19. století, inovátor americké ústavy, myšlenky VFR převtělil do americké ústavy (věkový cenzus, bikamerismus), přinesl myšlenky VFR do Ameriky, i prezident

Thomas Jefferson

-politik, na Medisona navazuje, také inovuje americkou ústavu a přizpůsobuje ji VFR

Bejamin Franklin

-vynálezce bleskosvodu, veškeré spisy VFR přenesl do Ameriky a přeložil je

Alexis de Tocauville

-zakladatel kontinentálního (Evropa bez VB) liberalismu-kritikem konzervativních hodnot, tvrdí, že z VFR a období 18./19.stol. je důležité vzít si to dobré (to o se osvědčilo)-bez teroru, srovnání americké a francouzské demokracie, dílo: „Starý režim a revoluce“

René Chateaubriant

-časopis „Coservateur“, zakladatel novodobého konzervativismu, „Paměti ze záhrobí“, navštívil Prahu za Karla X.-vtipný pohled na Prahu

Karel Marx

-zakladatelem moderního socialismu a komunismu

- díla: „**Kapitál**“, „**Komunistický manifest**“, „**Teorie nadhodnoty**“

-Němec z města Trevír

-1848-musel emigrovat do Paříže, pak musel až do Londýna (tam umírá)

-v Londýně **zakládá první internacionálu**-první organizace pracujících, stává se tajemníkem

-financoval ho Engels

teorie:

1. **společenská (sociální) základna**-tvoří ji výrobní prostředky-s těmi pracují dělníci a rolníci-ty tvoří proletariát (80% populace)-lidé bez majetku, pobírají mzdu, nevlastní skoro žádný majetek, ale vytváří základní hodnoty-výrobky co nás obklopují (jídlo, nábytek, domy ...), nemají žádná politická práva, protože existuje cenzus -to by se mělo změnit podle Marxe
2. **společenská nadstavba**-lidé , kteří vytvářejí duchovní prostředí-filosofové, učitelé (intelektuálové), nevlastní výrobní prostředky, žijí také za nějakou mzdu
3. **rentiéři**-mimo tyto dvě skupiny, které vytvářejí základy společnosti, vlastní majetek a z toho majetku žijí-za nečinnost mají rentu-ti by měli předat část svých kompetencí proletariátu a dělit se rovným dílem-ze začátku tedy hovoří až o znárodnění, později to zmírnil, uvědomil si, že podnikatelé jsou taky potřeba

-dialektický materialismus a historický materialismus a

-dialektický materialismus = dialektika - teorie vývoje, dialektika předpokládá, že svět není neměnný, výrobní prostředky také procházely několika stavy

-podle Marxe prošlo lidstvo několika **etapami vývoje**:

1. Výrobní prostředky patřily všem - absolutní rovnost
2. Starověk - se starověkem nové státy, vznik teokracie, tyranské režimy - vzniká otrokářství - rozštěpení společnosti podle výsad a privilegií na dvě části - otrokáři a otroci
3. Středověk - feudální společnost, vzniká třístavová společnost - privilegovaná aristokracie, duchovenstvo, měšťanstvo - bez politických práv - nevolnictví
4. Kapitalistická společnost - v ní žije Marx, popisuje, funguje základna, nadstavba a rentiéri

historický materialismus

-popírá náboženství, víru a církev

-zdrojem celého vývoje lidstva je materie - pevná látka a z toho vše vzniklo

-Marx přijímá Darwinovu teorii evoluce

-člověk se vyvinul z materie, ale i ideje se vyvinuly z materiálních hodnot, tedy i filozofie, myšlenkové směry

-veškeré ideje jsou závislé na vlastnictví výrobních prostředků

-výrobní prostředky = stroje, nářadí, továrny, pole a statky

-**leninismus** (=bolševismus)-radikální

-**socialismus**-má demokratické kořeny

-revoluční teorie-**maoismus** (čínská cesta), **trockismus** (Trockij)

